

Symposium dla stanu dziewic
SŁUŻBA KOMUNII – współodpowiedzialność dziewic konsekrowanych,
Łódź, 15-16 września 2023 r.

BP ARKADIUSZ OKROJ

Służba komunii według Instrukcji Ecclesiae Sponsae Imago (ESI)

O *służbie komunii* – mówił swego czasu papież Benedykt XVI (Audiencja generalna, 5 kwietnia 2006 r.). W nauczaniu z tym wyszedł od stwierdzenia, że zrozumiemy czym jest *służba komunii* – jeśli sobie uświadomimy jak jest głęboki związek między Duchem Świętym a Kościołem. Duch Święty to Ten, który buduje Kościół: obdarza go prawdą, rozlewa w sercach wierzących miłość (por. Rz 5, 5).

Służba komunii – z naszej strony – to nieustanna gotowość otwierania się na prawdę i miłość, której źródłem jest Duch Święty. To proces, który trwa permanentnie w Kościele. *Służba komunii* w Kościele zakłada zatem pokorę – bo przecież prawda i miłość razem wzięte są pokorą. Tam, gdzie jej nie ma – pojawiają się problemy stare jak Kościół, ponieważ – jak powiedział papież Benedykt – *tak jak komunია miłości istnieje od samego początku i trwać będzie aż do końca* (por. 1 J 1, 1 nn.), *tak też, niestety, na samym początku pojawiły się również podziały* (Audiencja generalna, 5 kwietnia 2006 r.).

Pojawiły się – i nie zniknęły. A o podziały w Kościele troszczy się niezawodnie nasz odwieczny nieprzyjaciel, specjalista od podziałów – diabeł – który osłabia – dzieląc, dezintegrując, deformując. Szatan będzie uderzał w proces *służby komunii w Kościele* – ponieważ zależy mu na Kościele nieskutecznym, a więc zdeformowanym, odartym z pierwotnego piękna, piękna – którego źródłem jest prawda i miłość.

Deformator dysponuje sprawdzoną toksyną – pychą. Jemu zależy na zdeformowanych ludziach będących twarzą Kościoła. Zależy mu na kapłanach – będących karykaturą pierwotnych ideałów. Odrealnieni, uwięzieni w schematach kapłani – tracą swoją skuteczność ewangelizacyjną. Temu, który jest naszym odwiecznym nieprzyjacielem – zależy na zdeformowaniu wspólnot modlitewnych

– by były postrzegane jako kluby nieszkodliwych dziwaków. Oczywiście dotyczy to też innych – ze swej istoty pięknych rzeczywistości związanych z Kościołem. Dotyczy to zatem życia konsekrowanego, dotyczy to również stanu, który reprezentujecie.

Reprezentujecie najpiękniejsze ewangeliczne ideały – dlatego zły nie odpuści. Wszystko będzie czynił by – wpisane w wasz charyzmat – piękno zdeformować. Byście były przez świat odczytywane nie jako znak – który może być impulsem do nawrócenia – ale jako środowisko skłóconych, ekscentrycznych osób, których świadectwo życia ma nikły wpływ na postawy innych ludzi.

Jeśli podejmujemy temat *służby komunii* na naszym sympozjum – to dlatego że mamy świadomość, że wybrana przez was forma życia konsekrowanego – to wielka szansa dla każdej z was – ale też jest to wielka szansa dla Kościoła. Jednak by tę szansę wykorzystać – wszyscy musimy dorastać do pokory. To dorastanie jest procesem, który trwa i będzie – mam nadzieję – trwał.

Z takim dorastaniem do pokory – jak pamiętam wiązały się początki Podkomisji ds. IFŻK. Wspólnie doświadczaliśmy, że łatwiej jest nauczać o tym, że należy otwierać się na prawdę i miłość, której źródłem jest Duch Święty rozwiązując problemy będące źródłem podziałów – niż w praktyce to realizować. Nie było to łatwe – ponieważ posiadaliśmy wtedy o wiele mniej wiedzy i doświadczenia.

Wielu zaangażowanych w formację dziewic – musiało zrobić wiele by wyjść ze swoich schematów. Trzeba było przezwyciężyć pokusę traktowania waszego stanu w sposób protekcyjny – co często wynikało z kojarzenia osób reprezentujących wasz stan – jako realne albo potencjalne źródła problemów Kościoła. Trzeba było podjąć wysiłek zrozumienia istoty charyzmatu waszego stanu. A wysiłek wchodzenia w rozumienie istoty charyzmatu waszego stanu – wymagał i wymaga wspólnego wsłuchiwania się w głos Ducha Świętego. Bo tylko w ten sposób pojawiające się wątpliwości, problemy – nie stają się źródłem podziałów – ale inspirują do rozwoju. I to przekonanie – można powiedzieć już z perspektywy niemalże 20 lat – zwyciężyło. Staraliśmy się tworzyć mechanizmy – dzięki którym reagowaliśmy na bieżąco na pojawiające się nowe zjawiska, nowe problemy. Gdy ilość osób wybierająca stan dziewic konsekrowanych – z roku na rok stosunkowo szybko rosła – stało się jasne, że należy dążyć do tworzenia

dobrze uformowanego środowiska. Środowiska, które posiada swoją samoświadomość.

Dlatego też formalnie – przez utworzenie Centrum Promocji IFŻK – jak i nieformalnie – staraliśmy się angażować osoby reprezentujące wasz stan w podejmowane inicjatywy. Wiele zmieniło się w postrzeganiu waszego stanu przez księży, również przez biskupów. Wiele się zmieniło, ale przed nami jeszcze wiele pracy nad tworzeniem środowiska kapłanów odpowiedzialnych za waszą formację. Staramy się organizować dla nich co roku warsztaty.

Nie możemy też ustawać w podejmowaniu inicjatyw zmierzających do coraz bardziej precyzyjnego odczytania waszego charyzmatu. Dlatego organizujemy sympozja, a podejmowane na nich wysiłki intelektualne utrwalamy w kolejno wydawanych publikacjach. Dążymy do tego byście tworzyły coraz bardziej współodpowiedzialne za siebie środowisko, dla którego *służba komunii* nie będzie jakąś poezją czy abstrakcją – ale szczerym dążeniem do pracy nad jakością wzajemnych relacji.

Doczekaliśmy się wreszcie wiążącego dokumentu, wydanego przez Kongregację ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Dokument ten jest narzędziem, dzięki któremu łatwiej będzie można mierzyć się z problemami, ale też decydować się na nowe rozwiązania dotyczące realizacji waszego charyzmatu. Życie pokazuje, że problemy zawsze będą, chociaż z pewnością będą się zmieniały. Wynika to między innymi z tego, że wasze środowisko – jak już wspomniałem – coraz bardziej się poszerza, ale i różnicuje. Obok osób, które od początku podejmowały wysiłek coraz głębszego zrozumienia waszego charyzmatu – pojawiły się osoby reprezentujące nowe pokolenie. Żyjemy w rzeczywistości Kościoła, w której panuje atmosfera promująca tendencję do szybkich i powierzchownych ocen. Nie wszyscy jesteśmy wolni od tego by tej tendencji ulegać. Padają różne niefortunne wypowiedzi w przestrzeni medialnej. Bardzo często generują one niepotrzebne, siejące zamęt, emocje.

Nadal trzeba wielkiej pracy w przestrzeni Kościoła, byśmy nigdy nie zapomnieli, że to nie jest tak, że są oni (reprezentanci instytucji w Kościele: Podkomisja, Centrum, biskupi) – i my. Jesteśmy my. Trzeba dorastać do pokory – która praktycznie objawiać będzie się w podejmowaniu wspólnego

rozeznawania, współpracy. Jak to się ma praktycznie dokonywać – wyjaśnia dokument *Ecclesiae Sponsae Imago*. Dokument ten podejmując temat *służby komunii* – stwierdza, że przejawia się ona na dwa sposoby.

Po pierwsze – na postawie wobec drugiej osoby nacechowanej szacunkiem, poczuciem więzi, odpowiedzialności. *Dziewice konsekrowane przyjmują ducha komunii jako dar i zobowiązują się przyczyniać do jego wzrostu, troszcząc się o wzajemny szacunek, doceniając swe dary, pielęgnując przyjaźń i troszcząc się o potrzeby w konkretnych sytuacjach.* (ESI 44). *Służba komunii* – polega na wzajemnej pomocy w realizacji swojego powołania. Biorąc pod uwagę liczbę konsekrowanych i konkretne okoliczności, *dziewice konsekrowane rozpoznają wraz z biskupem diecezjalnym, jak mogą zaangażować się w służbę komunii* (ESI 45). Czynią to w sposób dobrowolny i zgodny z charyzmatami, odpowiadając potrzeby. Powołanie *służby komunii* pozwala zachować ciągłość i jedność wspólnych inicjatyw formacyjnych oraz podtrzymuje więź między dziewczycami konsekrowanymi. (*Vademecum*)

Postawy zapewniające realizację tych założeń kształtuje zdrowa formacja. Tylko dobrze uformowane osoby – są w stanie zrozumieć czym jest *służba komunii* i się w nią zaangażować. Dlatego – po drugie – mówi dokument: *służba komunii* – to możliwość zaangażowania się w inicjatywy formacyjne. Oczywiście – jak stwierdza instrukcja – *w gestii biskupa diecezjalnego pozostaje ostateczna decyzja ws. sporządzenia wytycznych dotyczących formacji przed konsekracją i formacji stałej* (ESI 50). Ale dokument wskazuje na możliwość powołania przez biskupa diecezjalnego zespołów, wspierających go w realizacji wytyczonych założeń formacyjnych. Zespoły te działają w ramach *służby komunii* zgodnie zasadami zatwierdzonymi przez biskupa diecezjalnego.

I tak Biskup może ustanowić:

- zespół ds. rozeznawania powołania i formacji przed konsekracją, który asystuje biskupowi w poznawaniu kandydatki oraz w towarzyszeniu jej w procesie rozeznania i formacji; oraz
- zespół ds. formacji stałej, który troszczy się o formację po konsekracji.

W skład zespołów *służby komunii* wchodzi delegat/delegatka (o ile zostali mianowani) oraz dziewczice konsekrowane (mające niezbędne umiejętności i przynajmniej kilkuletnie doświadczenie życia w stanie dziewic) wyznaczone

przez biskupa lub delegata/delegatkę – po konsultacji z konsekrowanymi (por. ESI 76).

Zaangażowanie *służby komunii* w ramach zespołu ds. rozeznawania powołania i formacji przed konsekracją – *będzie polegało na czuwaniu, aby kandydatka otrzymała organiczną prezentację charyzmatu i fizjonomii tej formy życia, towarzyszeniu jej, gdy intensyfikuje i pogłębia swoje życie duchowe, obserwacji, jak harmonizuje i organizuje swoje życie w uległości wobec działania Ducha Świętego.* (ESI 98).

Ostateczną odpowiedzialność za dopuszczenie do konsekracji bierze na siebie biskup diecezjalny. Pomocą w dokonaniu przez biskupa ostatecznego rozeznania – są *niezbędne informacje od wszystkich osób, które towarzyszyły kandydatce w drodze, za wyjątkiem kierownika duchowego. W szczególności musi zasięgnąć opinii delegata lub delegatki, prosząc o uzasadnienie decyzji dotyczącej dopuszczenia do konsekracji. Konsekrowane, które były zaangażowane w służbę formacji, również wnoszą swój wkład w opracowanie niniejszej opinii.* (ESI 104). W ten sposób mają wpływ na ukierunkowanie rozeznania podejmującego decyzję biskupa.

Jeśli idzie o inicjatywy formacyjne podejmowane w ramach *służby komunii* przez zespół ds. formacji stałej – należy zadbać o to – *by stały się dla konsekrowanych prawdziwymi okazjami do komunikacji w wierze i wzajemnego zbudowania. (...) Trzeba promować wzajemną akceptację i szacunek, życzliwość i umiejętne rozwiązywanie rodzących się napięć i konfliktów tak, aby również one przekształciły się w okazje do wzrostu.* (ESI 112).

Działania powołanych w ramach *służby komunii* zespołów mają wspierać biskupa w osiągnięciu najważniejszego celu formacji – wydobycia i utrwalenia w osobie formowanej fundamentalnej postawy *docibilitas*, tzn. wolności, pragnienia i umiejętności uczenia się z każdej sytuacji życiowej (por. ESI 77). By w tym kierunku formować kandydatkę – trzeba jej zapewnić poczucie bezpieczeństwa, zapewnić wolność osobistą. Dokument zaznacza, że *aby zapewnić wolność osobistą w zakresie wyborów sumienia, delegat lub delegatka ds. duszpasterstwa ordo virginum i konsekrowane współpracujące w służbie formacyjnej, posługujące na forum zewnętrznym nie wchodzą w relację towarzyszenia duchowego z aspirantkami, kandydatkami i konsekrowanymi. Będą także powstrzymywać się od zasięgania informacji lub opinii na temat*

aspirantek, kandydatek lub konsekrowanych od ich duchowych kierowników lub towarzyszy i spowiedników (ESI 79). Jeśli zajdzie taka potrzeba, biskup, po konsultacji z dziewicami konsekrowanymi, może powołać w ramach zespołu ds. formacji stałej osoby, które poświęcą szczególną uwagę, konsekrowanym, które z uwagi na podeszły wiek, problemy zdrowotne lub inne poważne przyczyny nie mogą uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych (ESI 111). Wydaje się to uzasadnione faktem, iż choroba i podeszły wiek oznaczają zmiany w sposobie funkcjonowania, co wymaga odpowiedniego dostosowania treści i sposobu formacji.

Instrukcja wydana przez Kongregację – jest dla nas nieocenionym darem. Zawiera rozwiązania, dzięki którym można reagować na problemy dezintegrujące wasze środowisko. Można też generować rozwiązania, dzięki którym będziecie się stawać coraz bardziej dojrzałym środowiskiem, wspierającym się wzajemnie w realizacji dobrze odczytanego charyzmatu. Wszystko to po to – byście były dla świata, środowiska, w którym żyjecie – jednoznacznym, niczym niezdeformowanym znakiem.

Służba komunii to Duch Święty, który buduje Kościół: obdarza go prawdą i rozlewa w sercach wierzących miłość (por. Rz 5, 5).

Z naszej strony – *służba komunii* – to szczerze pragnienie otwierania się – na tę prawdę i miłość, której źródłem jest Duch Święty. To proces, który trwa permanentnie – który jest integralnym elementem formacji stałej. Proces ten – zakłada u formowanych i formujących pokorę – bo przecież, jak na początku sobie powiedzieliśmy, prawda i miłość – których źródłem jest Duch Święty – razem wzięte są pokorą. I tego pragniemy sobie życzyć – byśmy w przestrzeni tak rozumianej pokory – rozeznawali jak otwierać się na działanie Ducha Świętego. Ducha, który buduje nieprzerwanie Kościół, Ducha – dzięki któremu Kościół nieustannie – rośnie, działa, rozwija się, dojrzewa.